

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโครงการวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองของประเทศไทย” วัตถุประสงค์ที่สำคัญของงานวิจัยนี้มี 4 ประการ คือ (1) เพื่อพัฒนามาตรวัดคุณภาพชีวิต (2) เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมือง (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังกับตัวแปรคุณภาพชีวิต และ (4) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้กับกรุงเทพมหานคร และภาคอื่น ๆ

ในการศึกษาคุณภาพชีวิตและพัฒนามาตรวัดคุณภาพชีวิตนั้น ได้ทำการศึกษาโดยใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตัวอย่าง 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช บัตตานี ระนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต รวม 1,500 ตัวอย่าง โดยได้เก็บข้อมูลแล้วเสร็จเมื่อปลายเดือนสิงหาคม 2539

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้ แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) การพิจารณาคุณภาพชีวิตในภาพรวม โดยใช้มาตรวัดที่พัฒนาจากความพึงพอใจในการดำรงชีวิตทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ผลของการศึกษา พบว่า ร้อยละ 77.9 ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพชีวิต “ดี” ร้อยละ 1.7 มีคุณภาพชีวิต “ไม่ดี” และอีกร้อยละ 20.4 เป็นกลุ่มที่สรุปผลระดับคุณภาพชีวิตไม่ได้ เมื่อพิจารณาจากด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วคนในเขตเมืองภาคใต้มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของตนในระดับปานกลาง มีความเครียดต่ำ มีคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวในเกณฑ์ดี และคนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ยกเว้นผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องที่ที่มีปัญหา ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 20 ของกลุ่มตัวอย่าง

(2) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กระทบความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้ด้วย Linear Probability Model นั้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจะถูกกำหนดด้วยคุณภาพชีวิตที่ตนได้รับในอดีตและการวางแผนว่าจะอยู่ต่อในอนาคต มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับตัวแปรภูมิหลัง (เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว และรายได้) และตัวแปรคุณภาพชีวิต (มิติด้านการทำงาน มิติด้านความเครียด มิติด้านชีวิตในครอบครัว และมิติด้านสิ่งแวดล้อม)

ตัวแปรภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ และสถานภาพสมรส โดยเพศหญิงจะมีความพึงพอใจในการ

(2)

ดำเนินชีวิต (ปัจจุบัน) มากกว่าเพศชาย ผู้ที่สมรสและได้อยู่ด้วยกันจะมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมากกว่าผู้มีสถานภาพสมรสอื่น

ส่วนตัวแปรคุณภาพชีวิต 4 มิติที่ศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ได้แก่ ความพึงพอใจในด้านการทำงาน และความพึงพอใจในด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีความพึงพอใจในด้านการทำงานจะมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตปัจจุบันด้วย ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมถึงแม้ว่าผู้ตอบจะรู้สึกว่ามีปัญหาน้อย แต่ก็ยังมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ผลของการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในภาพรวมของภาคใต้กับภาคอื่น ๆ ด้วยมาตรวัดที่พัฒนาขึ้นมา พบว่า คุณภาพชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับตัวแปรภูมิหลัง และตัวแปรคุณภาพชีวิตเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างในถิ่นที่อยู่อาศัย โดยภาคเหนือเป็นภาคที่มีสัดส่วนของผู้อยู่ในเกณฑ์คุณภาพชีวิต “ดี” สูงสุด คือ ร้อยละ 84.6 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ สำหรับการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบเป็นรายมิตินั้น พบว่า คนในเขตเมืองภาคใต้มีความพึงพอใจในด้านการทำงานมากกว่าภาคอื่น ๆ ในขณะที่คนในกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในด้านการทำนายน้อยที่สุด เรื่องความเครียดมิได้เป็นปัญหาสำคัญของคนทั้ง 4 ภาคที่ทำการศึกษ สำหรับมิติด้านชีวิตในครอบครัวนั้น พบว่า คนในเขตเมืองภาคใต้มีคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวสูงที่สุด โดยมีกรุงเทพมหานครต่ำสุด นอกจากนั้นยังพบว่า คนในเขตเมืองของทุกภาคที่ศึกษา มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหามลพิษทางเสียง ซึ่งมาจากยานพาหนะ รองลงมาคือมลพิษทางอากาศ ซึ่งมาจากอากาศบริเวณบ้านมีควันดำ อันเนื่องจากยานพาหนะ และบริเวณบ้านมีกลิ่นขยะมูลฝอย ซึ่งถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะให้ความสนใจปัญหาดังกล่าวในสัดส่วนที่น้อย แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม.